

Socialdepartementet
Remissvar

Datum
2025-05-18
Handläggare
Joakim Lindqvist

Remissyttrande över Försäkringskassans promemoria Utökade möjligheter till registerkontroller för Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten

Fackförbundet ST avger härmed följande remissvar på Försäkringskassans promemoria. *Utökade möjligheter till registerkontroller för Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten.*

Inledning

Fackförbundet ST instämmer i behovet av att skydda statlig verksamhet från infiltration, otillåten och otillbörlig påverkan vilket kan motivera vissa ytterligare kontroller av arbetssökande som i dagsläget inte genomförs. Rätten till den personliga integriteten väger dock tungt. Utdrag ur misstanke- och belastningsregistret bör huvudsakligen begränsas till de direkt rättsvårdande myndigheternas rekryteringar och endast i väl avvägda undantagsfall tillämpas hos andra myndigheter. Den nu aktuella promemorian utgör ett av flera förslag kring utökade registerkontroller inom den offentliga sektorn som presenterats på senare år. Fackförbundet ST anser att denna fragmentisering inte borgar för god kvalitet i författningsarbetet utan efterfrågar en tydlig och rättssäker intresseavvägning i lag mellan å ena sidan arbetsgivares befogade intresse av att under vissa omständigheter övervaka och kontrollera och å andra sidan arbetssökande och arbetstagares rätt till skydd för sin personliga integritet.

Särskilda kvalitetskrav på utredningsarbetet

Fackförbundet ST anser att när grundläggande fri- och rättigheter föreslås inskränkas så ställs särskilda kvalitetskrav på de förarbeten som ligger till grund för sådana författningsförändringar. Den nuvarande promemorian är sett i den kontexten kortfattad trots att det föreslås obegränsad tillgång till uppgifter i belastningsregistret och tillgång till vissa uppgifter i misstankeregistret för anställningsändamål, allt genom direktåtkomst. Förslagen behöver analyseras ytterligare vad gäller proportionalitet och effektivitet. Finns det andra mindre ingripande åtgärder som är lika eller t.o.m. mer effektiva för att uppnå syftet? Finns det vetenskaplig evidens kring att förslagen ger avsedd effekt? Rättssäkerhetsaspekterna behöver analyseras mer grundligt vilket innefattar enskildas integritetsskydd samt hur det kan säkerställas att besluten utgår från saklighet och objektivitet. Förhållandet till annan lagstiftning måste utredas vidare – då särskilt i relation till säkerhetsskyddslagstiftningen och den roll som Registerkontrolldelegationen spelar där men

också i förhållande till hur frågorna hanteras inom annan offentlig verksamhet såsom skolväsendet och därtill hur förslagen förhåller sig till regeringsformen. Vidare behöver det utredas hur kompetensförsörjningen inom staten påverkas och eventuellt hur förslagen inverkar på risken för återfall i brott när arbetssökande som förekommer i belastningsregistret får en alltmer begränsad arbetsmarknad. Fackförbundet ST kommer i det följande peka på vissa konkreta brister i förslagen som behöver adresseras särskilt.

Proportionalitet och uppgiftsminimering

Det presenteras inget underlag i promemorian kring hur utbredda försöken till infiltration och otillbörlig påverkan från arbetssökanden och anställda är. Vidare saknas underlag kring hur många av dessa försök som begås av personer som förekommer i misstanke- och belastningsregister respektive hur många som begås av tidigare ostraffade personer vilket är av avgörande relevans för att kunna bedöma om de föreslagna ingreppen i den personliga integriteten står i proportion till den eventuella samhällsvinsten. Förslagen saknar tydliga avgränsningar för vilka brottstyper och personalkategorier som ska omfattas av registerkontrollerna. I promemorian framförs att all tidigare brottslighet *är problematiskt utifrån en kvalifikationsgrund som bygger på förmåga till regelefterlevnad*. Detta generella uttalande utvecklas inte närmare vilket är anmärkningsvärt då det rör tillämpningen av grundlagsbestämmelsen om tjänstetillsättning inom staten, 12 kap 5 § 2 st. regeringsformen. Då möjligheten till registerkontroll ska gälla samtliga brottstyper och oavsett vilken tjänst eller uppdrag personen är aktuell för, innebär det enligt Fackförbundet ST en alltför bred och oprecis tillämpning. Detta i sig medför en betydande risk för ett uppgiftslämnande som är mer omfattande än vad som är nödvändigt för ändamålen vilket skulle strida mot såväl 2 kap. regeringsformen som mot dataskyddsförordningens krav på nödvändighet (artikel 6.1 c och e) och principen om uppgiftsminimering (artikel 5.1 c). Därav följer en uppenbar fara att personer utesluts från anställning på grund av mindre allvarliga brott som inte har relevans för den aktuella tjänsten. Det finns också en risk att chefer gör helt olika bedömningar vilket leder till att praxisen inte blir enhetlig, något som kan komma orsaka osäkerhet och kan rubba förtroendet inom och utom myndigheterna.

Författningstextens utformning

Den föreslagna författningstexten harmonierar inte med annan motsvarande författningstext i de aktuella förordningarna vilket i sig riskerar att skapa en osäkerhet kring räckvidden av bestämmelserna och hur de förhåller sig till varandra. Formuleringen att kontrollen ska avse de arbetssökande som Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten "avser eller har avsett anställa" avviker från den reglering som gäller Kriminalvården, Domstolsverket och Försvarsmakten där ordalydelsen istället begränsas till "avser att anställa". Det är viktigt att det av författningstext eller i alla fall av förarbeten framgår hur en bestämmelse ska tolkas. Försäkringskassans promemoria har inte ställning som förarbete och ger inga garantier för att skapa en enhetlig och transparent tillämpning. Fackförbundet ST anser att ordalydelsen "eller har avsett" är för vag. Det kan vidare ifrågasättas om Försäkringskassans analys kring vilka krav det förvaltningsrättsliga regelverket ställer på dubbla kontroller är korrekt då andra myndigheter som redan omfattas av de båda förordningarna inte har påtalat något behov av ändring i detta avseende.

Slutsats

Fackförbundet ST avstyrker förslagen. Om regeringen skulle välja att gå vidare med förslagen menar Fackförbundet ST sammanfattningsvis att det behöver utredas vidare hur grundläggande principer om proportionalitet, effektivitet, rättssäkerhet samt erforderligt skydd för privatlivet ska förhålla sig i relation till samhällsintresset att skydda statens myndigheter mot brottslig verksamhet.

Fackförbundet ST

Britta Lejon

Ordförande

Joakim Lindqvist

Förbundsjurist